

DIAGNÒSTIC

Esborrany per l'elaboració del diagnòstic del nou Pla Intercultural de Barcelona

El procés d'elaboració del nou Pla Barcelona Interculturalitat ha d'actualitzar els objectius i línies d'actuació del Pla Intercultural que es va impulsar fa 10 anys, per adaptar-les al context actual i als reptes més rellevants de present i futur. Per això cal partir d'un diagnòstic de la realitat actual de la ciutat des de la perspectiva intercultural, que permeti identificar les prioritats del nou Pla.

El diagnòstic s'elabora a partir d'informació quantitativa que s'ha començat a recopilar, però també d'informació més qualitativa sobre el coneixement de la realitat que tenen les i els professionals i tècnics de les diferents àrees municipals, així com de les aportacions d'agents de la societat civil. Aquest document s'ha d'entendre com un punt de partida per l'elaboració del diagnòstic que cal anar enriquint i ampliant amb les aportacions de moltes persones i la contextualització de les polítiques interculturals.

El diagnòstic s'estructura a partir dels tres principis de la interculturalitat: la igualtat de drets i oportunitats, el reconeixement de la diversitat i la interacció i diàleg intercultural. Finalment, també s'afegeix un apartat sobre l'evolució de les percepcions envers la diversitat i un sobre l'evolució del propi Programa Barcelona Intercultural (PROGBI).

#01. BREU DESCRIPCIÓ DE LA DIVERSITAT SOCIO-CULTURAL DE BCN

Des de la perspectiva intercultural, quan es parla de diversitat es fa especial referència a les qüestions relacionades amb la cultura, l'ètnia, l'origen i la nacionalitat, les creences religioses i diferents cosmovisions del món. La interculturalitat té molt present que aquesta diversitat només es pot interpretar des de la seva interrelació amb moltes altres diversitats com les de gènere, edat, renda, nivell de formació, orientació sexual, discapacitats, etc. i que aquesta realitat està molt marcada pel context social, econòmic, polític i històric de cada ciutat o societat. Les normes socials, les desigualtats o les relacions de poder estan molt determinades per aquests factors.

A continuació, destaquem algunes dades sociodemogràfiques sobre la diversitat de la ciutat que ens permet afirmar que en aquests deu anys, la diversitat ha incrementat d'una forma important en el conjunt de la ciutat:

- El pes relatiu de la població nascuda a l'estranger ha augmentat 8 punts percentuals en deu anys, passant del 21,1% (2010) al 27,8% (2020)ⁱ.
- Actualment viuen a la ciutat persones de **183 països diferents**, 14 més que el 2015. Les nacionalitats més representades són la italiana, la pakistanesa i la xinesa, seguides de la francesa, la marroquina, la colombiana, la hondurenya, la veneçolana i la peruanaⁱⁱ.
- S'ha **incrementat en un 57% el nombre de persones comunitàries** en els últims nou anys així com el seu pes relatiu – del 28,6% al 34,7%. La població d'origen llatinoamericà representa el 32,3% del total de la població estrangera, un descens de més de set punts (39,6% al 2011). Les persones d'origen africà no arriben al 7% del total i s'ha incrementat la seva presència en un 19% des de 2011.ⁱⁱⁱ
- Els darrers anys l'arribada de **persones refugiades ha augmentat exponencialment**. A l'any 2010, 195 persones van sol·licitar protecció internacional a Barcelona, mentre que al 2018 les sol·licituds van arribar a 7.374 i al 2019 van ser 13.278 per al conjunt de Catalunya. Des del SAIER, al 2015 es van atendre 1.374 persones vinculades a protecció internacional, mentre que a l'any 2019 van ser 9.429.
- A l'any 2000 s'estimava que 75.000 persones **d'ètnia gitana** vivien a Catalunya, i d'elles unes 6.600 ho feien a la ciutat de Barcelona, una xifra que actualment s'estima bastant superior. [Cal més informació poble gitano](#)
- Pel que fa a la diversitat lingüística, a Barcelona es parlen actualment més de [300 idiomes](#). [Evolució](#)
- Barcelona és una ciutat religiosament diversa. El nombre de **centres de culte** ha augmentat de 464 al 2010 a 569 al 2018 (de 23 confessions diferents). Més del 80% pertanyen al Cristianisme, seguits per l'Islam i el Budisme^{iv}.
- A Barcelona, el [13,7% de l'alumnat té nacionalitat estrangera](#), una xifra lleugerament superior que en els darrers anys (11,3% al curs 2014-2015). Hi ha fins a 137 nacionalitats diferents entre l'alumnat, sent les principals Xina, Pakistan i Marroc.
- La diversitat a Barcelona no està exclusivament relacionada amb la immigració, atès que molts barcelonins i barcelonines nascudes a Barcelona i amb nacionalitat espanyola, tenen les seves arrels familiars en altres continents, segueixen religions diferents a la catòlica, parlen llengües maternes diferents al català i castellà, pertanyen a ètnies diverses, etc. Per donar una data, del total de naixements al 2012, el [14,7%](#) eren de parelles mixtes, percentatge que s'incrementa fins al [16,8%](#) en 2017.

#02. IGUALTAT DE DRETS I OPORTUNITATS

El principi d'igualtat té a veure amb el compromís per avançar cap a una igualtat real de drets, deures i oportunitats de tota la població. Avançar cap a aquesta igualtat implica una aposta per la no discriminació i també per l'equitat, que implica considerar les necessitats i circumstàncies específiques de cada persona.

Entre 2010 i 2020 s'ha viscut una important crisi econòmica que va venir acompanyada de retallades en el pressupost públic i va tenir un impacte important en l'increment de l'atur i de les desigualtats de renda i d'ingressos. A més, s'han accentuat alguns canvis estructurals del sistema econòmic (desindustrialització, terciarització i precarització de llocs de treball, etc.) que han estat acompanyats d'un fort increment dels lloguers entre 2015 i 2020. Aquests factors han tingut un impacte en la cohesió social de la ciutat i han afectat de manera particular a determinats col·lectius amb major risc de vulnerabilitat. Actualment, les conseqüències socials i econòmiques de la pandèmia de la COVID-19 estan tenint un impacte negatiu en tota la població, amb especial duresa en col·lectius més vulnerables.

És en aquest marc global i de ciutat que hem de veure com han evolucionat la igualtat i la discriminació a Barcelona per raó d'origen i perfil socio-cultural.

- Tot i que l'índex de Gini mostra que des de 2011 fins a 2018 s'ha reduït la desigualtat d'ingressos a Barcelona^v, altres variables ens mostren que les desigualtats són importants. Per exemple, la **població nascuda fora d'Espanya presenta un risc de pobresa més elevat** (39,4%) per a l'any 2017-18, quasi 30 punts per sobre del que presenta la població nascuda a Espanya.
- **L'atur afecta més a la població estrangera.** Per al conjunt de Catalunya, la taxa d'atur per a la població amb nacionalitat espanyola és de 10,62% (segon trimestre 2020) mentre que la taxa entre la població estrangera és de 23,91% i de 25,54% per a les persones extracomunitàries, més de 15 punts per sobre, diferència que augmenta en el cas de les dones, on la **taxa d'atur per a les extracomunitàries ascendeix a 27,8%**^{vi}. **Dades per a Bcn i evolució.**
- Existeix una important etnificació o cosificació de determinats llocs de treball que afecta particularment a col·lectius com les persones estrangeres i les dones. El treball de la llar presenta un 23,8 % de les **dones ocupades estrangeres**, un sector amb condicions i drets laborals desiguals i precaris. El 38 % de les dones llatinoamericanes a Catalunya són treballadores de la llar, un 73,7 % del total de dones estrangeres que treballen en aquest sector^{vii}.
- Les característiques del mercat de treball espanyol, el marc jurídic d'estrangeria i l'impacte de les crisis econòmiques, han consolidat una bossa important de **persones en situació irregular**, mancades de drets laborals i susceptibles d'explotació.

- La dificultat en els processos **d'homologació dels títols** és una altra barrera a l'accés al mercat de treball en igualtat de condicions.
- **L'accés de les persones d'origen divers a la funció pública és anecdòtic**, limitant la mobilitat social i laboral de les persones d'origen divers. Amb un 27,8% de persones residents nascudes a l'estranger, el **0,8%** de treballadors i treballadores públiques a l'Ajuntament han nascut a l'estranger. [Completar](#)
- El **repartiment d'alumnes estrangers entre educació pública i privada és prou desigual**, amb el 64,7% de l'alumnat d'origen estranger matriculat a escoles públiques (curs 2017-18) quan en termes globals, el 58,6% de l'alumnat assisteix a escoles concertades o privades. Tot i així, la tendència ha evolucionat favorablement, i des del curs 2010-2011 el percentatge de corresponsabilització del sector educatiu privat-concertat ha augmentat 10 punts passant del 73,2% al 63,3% (2018-2019)^{viii}.
- La **trajectòria migratòria es mostra com el primer factor que explica el rendiment escolar**: l'arribada tardana, la discontinuïtat i l'abandonament. En aquest sentit, els valors de **fracàs escolar** més elevats es donen entre els alumnes nascuts a l'estranger i que han arribat a Catalunya amb 7 o més anys, on una tercera part dels nois i una quarta part de les noies no assolixen el grau d'ESO. Els nois nascuts a Espanya però amb ambdós progenitors nascuts a l'estranger presenten un percentatge de fracàs escolar vuit punts superiors a l'alumnat autòcton, i sis punts entre les noies^{ix}.
- Només un **5,7% de l'alumnat estranger** a Barcelona està matriculat a **Batxillerat**, comparat amb el 9,3% d'alumnes de nacionalitat espanyola^x. [Ampliar informació i evolució](#)
- Ciutat Vella és el districte que té una major proporció d'alumnes de nacionalitat estrangera. Els districtes on s'observa una major **segregació escolar** en infantil i primària són els d'Horta-Guinardó, les Corts, Sants-Montjuïc i Ciutat Vella. A secundària, s'observa que la segregació escolar es redueix (curs 2017-2018). [Evolució](#)
- La segregació escolar que pateixen les persones gitanes continua sent una de les principals situacions discriminatòries cap a aquest col·lectiu.
- Augmenta el registre de les **situacions de discriminació**: al 2019 es van registrar 411 casos, front els 265 de 2018, o els 305 de 2015^{xi}. Una de les causes que expliquen aquest augment és el major nombre d'entitats que registren casos.
- El **racisme i la xenofòbia** són les principals causes de la discriminació, amb més d'un 33% dels casos reportats i amb una major afectació en persones magribines o àrabs. La segona causa, és l'LGTBI-fòbia, que suposa un 26% del total, seguida de les discriminacions motivades per raons de discapacitat, que representen més d'un 11% dels casos. Si ens fixem en les discriminacions causades per motius religiosos (un 3% del total), s'observa una predominança en aquelles vinculades a la **islamofòbia**. [Més informació sobre l'evolució de la islamofòbia](#).

- Malgrat l'existència de discriminació sistèmica i institucional, s'observa una reducció significativa de les discriminacions comeses registrades per l'Administració pública - del 30% (2018) al 16% (2019) i particularment pel que fa als casos de racisme i xenofòbia, que baixa d'un 18% (2018) al 8% (2019). **Evolució**
- La majoria de **discriminacions reportades tenen lloc a l'espai públic**, seguit del transport, principalment al metro de Barcelona.
- Un dels drets vulnerats per la discriminació és **l'accés a l'habitatge**, que ha afectat de manera transversal diversos col·lectius. S'han recollit 42 situacions (2019).
- Pel que fa als **delictes d'odi** registrats a la província de Barcelona, l'evolució ha estat negativa, passant de a 215 casos (2015) a 328 casos (2019): 138 per ideologia, 83 per racisme i xenofòbia i 79 per orientació sexual^{xii}.
- L'Ajuntament ha donat un **nou impuls a la Oficina de No Discriminació** en els darrers anys i s'ha personat com a acusació en alguns delictes d'odi.
- Degut a les limitacions legals, la **representació i participació política** de les persones extracomunitàries és molt limitada. Només 1.646 persones extracomunitàries es van inscriure en el cens electoral de 2019, un percentatge molt baix.

En aquest apartat faltaria informació sobre: accés a l'habitatge, accés a la Universitat, diversitat en els nivells de formació, afiliació a sindicats o el tràfic d'éssers humans, entre d'altres. També cal informació respecte el sector privat: creació d'empreses i emprenedoria. A més, s'ampliarà la informació relativa a l'increment de la vulnerabilitat per la crisi de la Covid-19, així com la complexitat en l'accés a determinats serveis donada la situació d'irregularitat administrativa.

#03. RECONeixEMENT DE LA DIVERSITAT

El principi de reconeixement de la diversitat implica l'acceptació que la diversitat constitueix un element estructural de la societat i cal que es reconegui, es posi en valor i que les institucions i diferents espais i actors de la societat civil reflecteixin aquesta diversitat. El reconeixement també implica la necessitat de desenvolupar noves competències i d'adaptar serveis i recursos per fer efectiu aquest reconeixement. S'ha de tenir present la dimensió simbòlica, per exemple des de la comunicació institucional, els equipaments culturals, els centres educatius o les festivitats populars es faci evident aquest reconeixement de la realitat diversa. En termes generals, queda molt per consolidar un veritable reconeixement institucional i social a la diversitat de la ciutat.

- La força laboral municipal no reflecteix la diversitat dels i les residents de la ciutat. **Completar amb dades**
- Pel que fa a les competències interculturals, s'ha consolidat la **formació en interculturalitat** com a **formació permanent** dins de l'oferta formativa que ofereix l'Ajuntament. Des del PROGBI, s'impulsen accions formatives pròpies de forma

periòdica, es dissenyen formacions a demanda i es dona suport i assessorament sobre continguts a formacions dissenyades per altres àrees. Només al llarg del 2019 s'han realitzat **37 accions formatives, triplicant el nombre de formacions de 2015**^{xiii}.

- La **Comunicació intercultural** es constitueix com un eix transversal clau dins del PROGBI, donant suport i assessorament a les línies de treball del Programa, a entitats i altres departaments de l'Ajuntament. La transversalització de la comunicació s'ha fet donant suport a entitats subvencionades, a projectes periodístics, a l'Estratègia BCN Antirumors i a l'Observatori del discurs discriminatori als mitjans de comunicació.
- El reconeixement de la diversitat de llengües es treballa amb diferents recursos, com l'oferta d'**aprenentatge de llengües d'origen, que va arribant a més alumnes** (Consorti d'Educació). Al 2010 van participar 675 alumnes, mentre que al curs 2017-2018, van ser 2.299 alumnes^{xiv}.
- El reconeixement simbòlic de la **diversitat socio-cultural** a de Barcelona és anecdòtic: el "callejero", les estàtues i monuments no representen la diversitat de la ciutat.
- Un exemple d'adaptació dels serveis es dona a les Biblioteques, les quals organitzen **clubs de lectura** i tenen **fons especialitzats** al voltant de temes relacionats amb la diversitat i disposen d'un fons de llibres en les principals llengües d'origen dels i de les residents de Barcelona. A més, les biblioteques participen al projecte **A l'estiu Barcelona t'acull** dirigit a infants i joves que han arribat a Barcelona procedents de reagrupament familiar^{xv}.
- En referència a la promoció dels espais i accions de debat i sensibilització, **l'Espai Avinyó-Llengua i Cultura** té com objectiu potenciar els principis de la interculturalitat mitjançant la visibilització i el reconeixement de les diferents manifestacions culturals presents a la ciutat. Ho fa a través d'una programació trimestral d'activitats culturals obertes a la ciutadania. **Ampliar a altres centres**
- S'observa que als **premis de Barcelona**, la presència de persones i associacions d'origen cultural divers és mínima -inclòs el poble gitano-. Excepcions com el **premi del CMIB** reconeix la tasca o projectes destacats en l'àmbit de la integració així com per afavorir la diversitat, la convivència i la cohesió social des de 2009.
- Entre les manifestacions a l'espai públic d'expressions culturals d'origen divers consolidades destaca la **Trobada BCN Ciutat Diversa** té l'objectiu de mostrar, compartir i gaudir de la diversitat. La participació s'ha incrementat en un **73%** (2016-2019). Altre exemple és **l'Any nou Xinès**, on participen les principals associacions xineses juntament amb algunes entitats locals i centres educatius.
- La consolidació i la feina de la **Oficina d'Afers Religiosos** cal posar-la en valor. S'han impulsat moltes accions per donar a conèixer la diversitat religiosa (la nit de les religions, jornades de portes obertes, celebracions religioses de totes les creences).
- El Servei de Traducció i **Mediació** (STMI) per facilitar la comunicació amb els professionals municipals s'ha mantingut.

- El comerç de proximitat regentat per persones d'origen immigrant ha permès mantenir l'activitat comercial en molts carrers de la ciutat que d'altra banda haurien perdut baixos comercials i comerç de proximitat.

Cal aprofundir en més exemples d'àmbits i actuacions relacionades amb el reconeixement a l'espai públic, a la cultura, a les festes populars, als premis, etc. Tanmateix, el diagnòstic qualitatiu ens donarà més informació al voltant de l'adaptació dels serveis i els recursos (museus, serveis funeraris, instal·lacions esportives etc.)

#04. INTERACCIÓ POSITIVA I DIÀLEG INTERCULTURAL

La interculturalitat posa l'accent en la importància de que es generin espais i oportunitats per a la creació de vincles i relacions en condició d'igualtat entre persones de diferents perfils i orígens socio-culturals. Aquesta interacció facilita que es reconeguin objectius, interessos i elements comuns, que es trenquin estereotips i prejudicis, que s'aprofitin les oportunitats de la diversitat i que es promogui la cohesió i sentits de pertinença compartida. Però la interacció per si sola no garanteix que s'assoleixin aquests objectius i també implica que s'abordin de manera proactiva els reptes i complexitats de la convivència en la diversitat, i per això també és important promoure el diàleg intercultural. No es tracta només de interactuar sinó d'assumir que la diversitat exigeix repensar qüestions rellevants de la vida en societat i que cal obrir nous debats i assolir nous consensos.

De moment no disposem de gaires dades que ens ajudin a conèixer la intensitat i naturalesa de les interaccions, i aconseguir més informació és un dels reptes del nou Pla.

- L'evolució de la diversitat en aquest darrers 10 anys **pel que fa a la territorialitat, tendeix a un increment de la barreja** i de la presència de diversitat a tots els barris i districtes.
- Pel que fa a la **distribució per barris**, en tres d'ells la població nascuda a l'estranger és al 2020 superior al 50% (Raval, 60,9%, Gòtic 67,2%, i Sant Pere i Santa Caterina – Ribera, 53,4%) fet que no s'assolia al 2010, quan **Ciutat Vella** tenia un 40,5% de veïns i veïnes amb nacionalitat estrangera^{xvi}.
- L'evolució indica un lleuger **increment de les llars mixtes** (és a dir, amb membres de nacionalitat espanyola i membres de nacionalitat estrangera) al llarg dels anys, passant del 9,4% en 2010 al 11,7% en 2020^{xvii}.
- Pel que fa als matrimonis mixtos, s'ha produït un lleuger descens: al 2011 eren d'un 29,9% i al 2017 d'un 24,7%^{xviii}.
- La biblioteca és un espai públic i un servei intergeneracional amb un gran impacte en el conjunt de la ciutadania. Al voltant del 50% de la ciutadania té carnet i **més del 29% de les persones inscrites són d'origen estranger**^{xix}.
- El nombre de persones matriculades en **cursos de català** a Barcelona ha incrementat significativament els últims anys; des de 22.652 el 2014, fins a un total de 27.875 al

2019. D'aquests últims, un 80,9% han nascut a l'estranger^{xx}. Un domini de la llengua catalana afavoreix les possibilitats de comunicació i interacció.

- La **segregació escolar** no afavoreix la interacció en igualtat entre alumnes de diversos perfils i procedències. Hi ha més segregació escolar que no pas territorial.
- L'**Urbanisme** té una gran incidència en facilitar o dificultar les possibilitats de interacció. El disseny de l'espai públic i la política i preus de l'habitatge determinen aquest context. En els darrers deu anys a Barcelona s'ha anat apostant per prioritzar l'espai per a vianants i reduir l'espai per al vehicle privat, facilitant així les possibilitats d'interacció.

Caldrà afegir dades sobre la presència de persones d'orígens diversos a espais / àmbits clau (cultura, esports, associacions veïnals, AFAs, PIMEC, associacions de comerciants). També s'indagarà en el teixit social com a espai per a la interacció.

#05. PERCEPCIONS

Les percepcions que té la ciutadania de Barcelona sobre la diversitat socio-cultural és un aspecte important, ja que les percepcions influeixen en les actituds i aquestes poden afavorir o dificultar la interculturalitat. L'auge de les narratives hostils envers determinats col·lectius van de la mà d'un major suport a discursos populistes i xenòfobs. Per aquest motiu, és important disposar de dades que ens permetin conèixer les percepcions de la població respecte a la diversitat i poder impulsar estratègies per contrarestar els discursos estigmatitzadors que poden derivar en discursos d'odi.

- El baròmetre semestral de l'Ajuntament de Barcelona mostra que el **1,5% dels residents de la ciutat perceben la immigració com un problema**. L'evolució ha estat positiva donat que durant 2015 i 2016 el percentatge es situava per sobre del 3%^{xxi}.
- Malgrat l'ascens d'algunes formacions amb discursos xenòfobs, el **suport electoral a aquestes forces polítiques a Barcelona es manté baix**^{xxii}.

#06. GOVERNANÇA – LA INTERCULTURALITAT A L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

- S'ha **consolidat l'equip d'interculturalitat**. En 2010 hi havia 2 professionals d'interculturalitat i en 2020 en són **12**.
- El nombre d'àrees municipals que han incorporat criteris interculturals o s'adrecen a l'equip d'interculturalitat a l'hora de formular i executar polítiques ha incrementat en els darrers deu anys.
- S'ha consolidat la **línia de subvencions d'interculturalitat** des de 2010 fins a 2020 per un import anual de **500.000 euros**, la qual cosa ha facilitat accions i projectes interculturals per part del teixit associatiu.

-
- i Estadística i difusió de dades, [La població estrangera a Barcelona. La població de Barcelona nascuda a l'estranger. Gener 2020](#), p. 5 i Evolució de la població per lloc de naixement a Espanya o l'estranger. [2010-2018](#)
- ii Estadística i difusió de dades, [La població estrangera a Barcelona. La població de Barcelona nascuda a l'estranger. Gener 2020. Ajuntament de Barcelona](#), p. 77; [Estadística i difusió de dades. Perfil dels col·lectius més nombrosos a Barcelona. Gener 2010](#).
- iii [Informes estadístics. La població estrangera a Barcelona. La població de Barcelona nascuda a l'estranger. Gener 2020. Ajuntament de Barcelona](#), p. 110.
- iv [Memòria OAR 2019](#)
- v 'S'ha passat d'un coeficient de Gini del 0,346 en 2011 a 0,338 en 2017-2018. [Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2017-2018. Àrea metropolitana de Barcelona, IERMB](#).
- vi Institut Nacional d'Estadística. [Taxes d'atur per nacionalitat, sexe i comunitat autònoma](#)
- vii [Informe "Les condicions de vida i de treball de les dones"](#), CC.OO. 2020.
- viii Estadística i difusió de dades. [Perfil dels alumnes no universitaris de Barcelona segons nacionalitat](#).
- ix Bayona, J. i Domingo, A. (2018). [El fracàs escolar dels descendents de la immigració a Catalunya: més que una assignatura pendent](#). *Perspectives Demogràfiques*, 011. Centre d'Estudis Demogràfics.
- x Estadística i difusió de dades. [Perfil dels alumnes no universitaris de Barcelona segons nacionalitat](#).
- xi [Informe de l'Observatori de les Discriminacions a Barcelona 2019](#), Ajuntament de Barcelona, i [Memòria 2017](#) de l'Oficina Per La No Discriminació, Ajuntament de Barcelona.
- xii [Memòries Delictes Odi. Ministeri de l'Interior](#).
- xiii Memòries PROGBI [2019](#); [2018](#) i [2015](#).
- xiv Consorci d'Educació de Barcelona, Memòria d'activitats [2010-2011](#) i [2017-2018](#).
- xv [Estadístiques Biblioteques de Barcelona 2018-2019](#).
- xvi [Estadística i difusió de dades. Població per lloc de naixement per districtes i barris. Gener 2020](#) i [Gener 2010](#).
- xvii Estadística i difusió de dades. Estrangers i llars, Evolució de les llars per nacionalitat. [2007-2011](#) i Domicilis per nacionalitat de les persones. [2016-2020](#)
- xviii Evolució dels matrimonis per nacionalitat i edat mitjana dels cònjuges. [2011-2015](#) i [2013-2017](#)
- xix [Estadístiques Biblioteques de Barcelona 2018-2019](#)
- xx [Memòria del Consorci per la Normalització Lingüística 2019](#)
- xxi Baròmetre semestral de Barcelona, [Evolució 2015-2019](#), Ajuntament de Barcelona
- xxii [Informació electoral, municipals 2019, Barcelona, Ministeri de l'Interior](#).